

Тюнене Москвада Къабарты-Малкъар Россей кыралгъа къошулгъанлы 460-жыллыгъыны намысына эсгериу къанга къууанчлы халда ачылгъанды

Газета издаётся на
балкарском языке
с 1924 года.

Интернет-версия:
zamanabr.ru

ЗАМАН

Барз кюн,
6 сентябрь,
2017 жыл
№166 (20337)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Этилген иш уллу тарых эмда ниет магъананы тутады

Республика кеси ырызлыгъы бла Россейге къошулгъанын 460-жыллыгъыны алдында тюнене Москва шарада Новоспасский ставропольский монастырини Знаменская килисасында Москваны бла Битеу Русьну Патриарх Кирилл, Россейни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толугъ эркинликке келечиси Олег Белавенцев, Къабарты-Малкъарны башчысы Юрий Кочков Россей Къыралны тохташлууна уллу къыйын салгъан Черкасскийлини бий тукьумларындан адамлага аталгъан эсгериу къангыны байрам халда ачылууна къатышандыла.

Орус Православный Килисаны Предстоятели Знаменский храмда жыйылгъанлагъа пастор сезон айтханды: «Къабарты-Малкъарны халклары кеси ырызлыгъылары бла Россейге къошулгъанларыны 460-жыллыгъын белгилеген заманда биз черкев бийле асыралгъан жерде дуа тутурабыз. Россейни эмда ёз халкларыны кертичи улларыны династиялары Мария Тёмрюковнадан башланады, ол Иоанн Васильевични ой бичеси болгъанындан. Ол юйорден эмда Къабарты-Малкъарны халкларыны Россейге кеси ырызлыгъылары бла къошулгъан кезиуден тохташханды аламан, ётгор эм кыруулу тау халкыла бла Россейни ахшы байламлыгы.

Биогонлюкде да, Алпаны ахшылыгъындан торлю-торлю жарыулагъа эм кыоркуулагъа, бютудан да халкыла аралы террорчулукъ бла байламы болгъанлагъа да къарамалгъанлай, Ата журтубузуну кыбыла чеклерини тынчылыгъарын ала энци сакълайдыла. Кёп ёмюрлерден бери

бирлешип келген жашаубузуну бир мурдору берди. Къабартылыны бла тауулыны асламысы муслимманла, орусула уа христианлыла болгъаныкъыгъа, бизде жашау къыйматла, аныгъамла, борча бирдиле, ол а халкларыбызны болмагъанча бирлеширедиле. Мурдор къыйматла келишмеселе, адамла бирге жашаймайдыла.

Эм магъаны затлада бир болсагъа, къалгъан ишлени, даулашда чыкъгъаныкъыгъа, женил тамаклар онгубу барды. Аны себепли биз халкларыбызны ниет байлыкларын сакъларгъа, христиан эм муслиман биригилени байламлыкларын айнытыргъа керекбиз, андан сора да, бир бирибизни аныларгъа, 460 жыл бирге жашап, кертиси бла да бир юйор болгъаныбызны багъалагъа да». Жыйылууну чегинде Патриарх Кирилл ауушхалгъан жанлары тынчыкъ табарча литияны да бардыргъанды.

Ызы бла жыйылгъанлагъа айлангъан Россейни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толугъ эркинликке келечиси О.Е. Белавенцев сёлештеди: «Бу кюн бу жерде – Черкасский бийлини адамлары асыралгъан Новоспасский монастырьде – жюрегубизни энци сезимле бийледиле. Беш ёмюр чакты бир мындан алгъа тауулылары Улуу Къабартыгъа келген бу тукьумну келечилери биогонлюкде кенг белгиленген магъаныны ишлеге къатышхандыла.

Аталары Къабартыны бийи Тёмрюк Идаровну ырызлыгъы бла аны жашы бла кызы православынны алып, крещениандан сора Михаил бла Мария болгъандыла, ала Россей Къыралгъа

кертичи къуллукъ этгендиле. Къыралыбызны тарыхында аланы туудуклары да энци жерни алгъандыла. Романовланы тукьумлары бла жуукъ болуп, росей патчахланы ышангълы адамларына саналып. Бу храмда бирге жыйылып этилген дуа уа къабартлы халкыны бла Дементиги Русьну келечилери этген ол тарых магъаналы оному кереклигини энтта бир кере чертеди. Бирлешген Россей Къыралда Къабарты-Малкъарны бла Шимал Кавказы халкларыны тарыхлары да мамыр иште, уруш жоллада да жаламда биригген кюч хорлам келтирилген кергозтеди. Бир бирни журметлеу, келишим, биригюлюк, тамблагъа кононо талпыгъыны илеуу халкыны жашаулары не жаны бла да айнытырыкъды. Жаламда биргелей келликкъыбыз жетишимге. Битеу жыйылгъанланы бу тарых магъаналы кюн бла энтта да бир кере алгъышларгъа эркин этигиз. Миллетте эм конфессияла аралы келишиулюк, гражданд мамырлыкъ, дементиги Ата журтубу Россейни айныуна себеплик этген жангы жетишимге тежейме!» деп чертенди полторад. Кесини алгъышлау сезонде Къабарты-Малкъарны Башчысы Ю.А. Кочков былай белгиленди: «Сизни Сыйлылыгъыгъыз! Къабарты-Малкъарда жашагъанланы барысыны да атындан республикабызгъа, улуу Ата журтубузу бириси субъектериненча, огурулу, сакъ кезден къаргъаныгъыз ючюн ырызлыгъымы билдирдирге сюеми.

Сизни 2016 жылда 15 майда Нальчикке келгенгизини, Иван Грозныйни ой бичеси Мария Тёмрюковнагъа жакълыкъ этген Мария Магдалланы Соборун ачып, дуа окугъаныгъызын битеу Къабарты-Малкъар уллу жюрек жыйылуукъ бла эсгергенге турады. Биогонлюк ишин да энци тарых эмда ниет магъанасы барды. Ма мында, Новоспасск монастыре, къабарты халкыны жашлары бла къызлары – Россейли кыралны белгиле къуллукъчулары, Сунчалевииче, Бекю виче, Черкасскийле деген сыйлы бий тукьумла журюоттен махтаулу инсанла – асыралгъандыла. Аланы Россейге хайыр келтирер ючюн этген аскер жигитликлери эмда уруну жигерликлери Россейни халкларыны чынтты бириклерини аламанат колгосю болгъанлай къаладыла.

Сизни Сыйлылыгъыгъыз, Сиз биогон Къабарты-Малкъарны саулай халкына эмда битеу Кавказгъа тарыхда къаллыкъ уллу иш эткениз. Дементиги Орус Килисаны Патриархындан биогон бизни акъыллы ата-бабаларыбыз Ата журтлары – Россей бла – ниет бириклерини къалгъан дуа эшитилгенди.

Биз, ма мында асыралгъан айтхылы адыгъаны туудуклары, ала этген жангы да тюз тарых магъаналы сайлаугъа киртичили къалып, мындан ары да ол бирлики комендире барлыккъыбыз. Сиз, Сизни Сыйлылыгъыгъыз, мамырлыкыны, миллетте эмда диле аралы келишиулюкко къалай багъалагъаныгъыны уа биз уста билебиз.

Биогонлюкде Къабарты-Малкъарда торлю-торлю миллетле, башха-башха диле тутхан адамла бир бири къыларында жашадыла эмда ишлейдиле. Кен миллетлени бла халкыны келечилери жюгер урунулары бла ырыкъы эмда ниет байлыкъланы керелейдиле. Къабарты-Малкъарда жашагъан православынны адамла да мамырлыкыны бла огурулу къошуу халаны сакълауа айтпай айтмазча уллу юлюш къошадыла.

Сизни Сыйлылыгъыгъыз! Журметли шубека! Биогонлюк иш Россей кыралны бирлигине ишлейдиле этген энтта да бир белгиди. Бусары атда да, 460 жыл мындан алгъадан, Къабарты-Малкъарны жамуаты бизни ата-бабаларыбыз берген антарын жюрек ачыкълыкъ эмда бир ауудан къатлайдыла: «Ёмюр-ёмюрлеге Россей бла – деп.

Республиканы Башчысы Москваны бла битеу Русьну Патриархы Кирилле, Новоспасск монастырини дин къуллукъчуларына, «биогонлюк тарых ишегъа кюп къыйынларын эмда жюрек жыйыуларын аямалгъанланы барысына» да ысып этгенди.

Андан сора Патриарх Кирилл Къабарты-Малкъарны халклары Россей кыралгъа къошулгъанын 460-жыллыгъыны намысына салынган эсгериу къангыны алдында дуа окугъанды. Анда алтын харфла бла былай

сёвле жазылыпдыла: «Мында, Новоспасск монастырини Знаменский храмнда, Черкасскийлини бий тукьумларыны адамлары асыралгъандыла. Черкасский князла (Тёмрюковиче), Камбулатовиче, Сунчалевииче, Бекювиче) Къабартыда черкесиледен жаратылгъандыла. 1561 жылда Иван 4-чю патчах Мария Тёмрюковананы алгъандан сора, ала ара шарах Москвада Улуу Патчахга къуллукъ этгендиле. Ата журтун ол кертичи жашларыны араларында генералиссимус бла даражалы канцлер, губернаторла бла аскер башчыла болгъандыла, 12 сыйлы инсан а боир думгъа киргендиле. Торлю-торлю чыла да къуллукъ эте, Черкасскийле Россей кыралны кырулууна, аны ючюн ала барыууна уллу къыйын салгъандыла. Ол айтхылыкъ адамларыбызны журметлерине эмда Къабарты-Малкъарны бла Россейни халклары бир болгъанын 460 жыл толгъаныны намысына тохташдырылгъанды бу къанга игиликни унутмагъан туудукларындан».

Къууанчы ишегъа РФ-ни Федерал Жыйылууну Къырал Думасыны депутатлары, КъМР-ни Парламентини, Пятигорскну бла Черкескияны Епархиясыны, КъМР-ни Муслиманларын дин управленясыны, Терк-Малка округ къазакъ общественю, КъМР-ни Жамуат палатасыны республиканы бийик окуу юйлерини, профсоюз биригилени, жаш телю организацияларыны, КъМР-ни районларыны бла шахар округларыны администрацияларыны башчылары да къатышхандыла.

Ол кюн РФ-ни Президентини СКФО-да толугъ эркинликке келечиси Олег Белавенцев, КъМР-ни Башчысы Юрий Кочков, Къабарты-Малкъарны даражалы делегациясы Москваны Кремлин сыйлы бичеси Мария Тёмрюкованы, Русьну башчысы Иван 4-чю Грозныйни ой бичесини, Къабартыны баш бийи Тёмрюк Идаровну къызыны, ёлго сакъланган Архангельск Соборунда да болгъандыла.

М. ПРОСПАВСКАЯ.
Суратланы Евгений КАЮДИН алгъанды.

Болум

Битеу элlege улоу жюрюйдю

Къабарты-Малкъарны Элбурс районунда ыркыны хатасындан республиканы башка жерлери бла байламлыктары азычлен элени барысына да жол ачылышы деп билдиргенди КЪМР-ни Башчысы Юрий Кокос.

Жолпаны тазалар ама алда транспорт жюрюрча онгла кыуран ючюн регионун оңуучулары.

«Кавказ» УПДРОР, Россейни Къоруулау министрствосууну 58-чи армиясыны аскерчилери бирге кыаты къармашкандыла эмда ол тамини төрт кюнню ичинде таминленди вандалдыла. «Жол ачылышы бла табиигат кыйынлык жетген жерден адамланы бла туристлени хауа транспорт бла ташырга кереклиси болмай къалыктыды. Андан сора да, ол тийрелеге ашазыкны, дарманланы, башка бек керекли товарланы кереклиси тенги бир жетдирирге онг чыгарыктыды», - дегенди Кокос.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствосууну пресс-службасы.

МАДАРЛА

ХАЛАЛЛЫКЪ

Келип болушурга итингенле асламдыла

Бахан аууунда болган кыйын табиигат болум бла байламлы андан кутулуу жаны бла болушук этерге болгон ким да хазырды депек, ошорк болмаз. Алай инет бла тенеке Элбурс тийресиине малкъар элени башчылары атланган эдиле.

Тырынууаузда алагы район эм шахар администрацияланы таматалары Загижанланы Къаншубий бла Жаппуланы Суслан тубегендиле. Кысыа ушакыны кезиунде Загижан улу эл таматалага болушук керек болушук бла къалыкны болгон билдиргери айтханды, ыспас да этендире.

«Энтта да, белги берилгенлей, битеу келирге хазырбыз. Кысыа элде да аланы къадарларында жарасыман адамны талхан кыйынды болгон, - дегенди ол. Андан сора жолуучула Адыл - Суу къол таба тейлер, анда халны кеси кэлери бла кериюрге сийгендиле.

Огъары Бахананы бла Нейтриню послыканы араларында жолуу оңолган эки кесеги машинала бла этерча болганы бек кыуандырды. Нейтриню энди «айрыкам» тойлойдю. Ючюнчо уастанкы да зыгырдан толтура туралдыла. Хаух жолла энди къурда вертолтуу хайырланп турмай, жер бла жюрюрге онг бергендиле. Ол уастанк алыкны ишлени бошамалганы себегли уа трассадан Нейтриню ичи бла барган гитче жолуккъ хайырланылды.

Андан Элбурска этлген жолууда эки кесеги кесерини кезиунде рин саклаидыла. Мында да элге

ТИКАЛАНЫ Фатима.

«УПДРОР «Кавказ» федерал казна учрежденидан бизге билдиргенлерича, Элбурс районда ыркыны хатасын кетериу жаны бла жумушланы хайырындан Нейтриню элени тийресиине бузулган федерал жолуу (150 метр) тап халга келтирип, машинала этерча этендиле. «Жол службала кече-кюн демей ишленгенрин айтырчанды. Алай бла А-158 трасса машинала этерча халга келтирилген, подряд организациялагы энди аны федерал жоруклагы таийшидируу жаны бла мадарланы толтурууга керекди, - дегенди бизге учрежденины келечиси Александр Божков.

Ыркы келтирген заранын кетериуде техникадан элпоси ишлейди, анга 60 специалист кыатырды. Жолуу жагында алып кетмез ючюн а Бахан черкюнде сууну болуму кюн сайын да контролда деп билдиргендиле бизге. Битеу да бирге уа табиигат кыйынлыкдан сора Прохладный-Бахан-Элбурс федерал жолуу он жери жарасуу халга келген эди. Кече 3-4 сентябрде аладан бек бузулган кесеги жамалып, техника башка жерлеге барырга мадарла къуралгандыла. Бахан сууну кесини жагаларына къайтарыу жаны бла жумушла да тамамланыладыла. Алайда понтон кепюр къуралганды. «Талапчыруу жумушла бардырылган жерде чырыакала салынганларыны хайырындан ишени кече-кюн да тохтамай бардырырга онг къуралганды», - деп къошханды бизни ушакъ негерибиз.

Кирир ючюн жолдан сол жанына кетгенны хайырланадыла. Аны, биз эслегенден, адамланы энчи уастанкарлары юсо бла элден аныдыла. Алайда этер жол тапды. Аны айтханыбыз, энди туристле, башкала да энчи машиналарын да этерча амал барды. Болсада Огъары Баханнга кирген жерде салынган полиция постда хар кимни да жиберип бармайдыла. Жалаңда элли адамланы эм иш бла, магъаналы жумуш бла жюрюнгенни иедиле.

Башда айтханымча, элперибизни таматалары Адыл-Суу къолагы тейиреген эдиле. Ары этлген жолуу бир кесеги алай ашалай оңолганы кеплени сейрсимдирген оқуна этенди. Хасания элли администрациясыны башчысы Азаматланы Кыясин белгилегенде, тамамлар иш, сөзсюз, кепдю, алай халка, миллет бирикис, ол жумушла да къысыа заманын ичинде этилип бошалыктыдыла.

ТАПАКШАНЛАНЫ Аминат. Суратла авторундула.

Мектепледе устала жетимейдиле Ингушетия РФ-ни Билим бирге министрствосунда жонгы шолкагы устала хазырлау себеглики этерин тилегенди. Аны юсюнден республиканы башчы Юнус-бек Евкуров Магасада РФ-ни Президентини СКФО-да толугу аркинликке келечиси Олег Беловенцев бла тубенсеринде айтханды. Ол билдиргенге кере, информатика, орус тили, география, математика предметледен устала жетимейдиле. Бусагата оланы башка региондан чакырырга тошеди.

Эллилени саудулыклары тинтедиле Федерал медицина-биология агентствону специалист Чечен Республиканы узакъ элдеринде жашаганыланы саудулыклары тинтедиле. Аланы борчлары - сурууну оқудмай ачыкларларыны, саусуну болнычыга жатдырырдыла. Врачланы кауаму денцевда диспансеризациялуу бла дарман салынуу бардырырга да болушдыла. Федерал медикле Чеченде сентябрын ахырына дерни ишлерикдиле.

Карачаевскде - дарманла чыгъаргъан тынгылы комплекс Бусагата онда суулу дарманла, концентратла бла растворла хазырлаган ыз ишлеп башлагандыла. Предприятие толугу оңолганды, седатив, жорекке бла ксан тамырлага жароуу эмда башка дарманла да чыгарыктыды. Биоглобок предприятиеда 150 адам ишлейди. Жуукъ заманлада энтта да 120 ишчи жер къуралыктыды.

Белсандан - эгеруинуу музейи РФ-ни Президентини СКФО-да толугу аркинликке келечиси Олег Беловенцев Шимал Осетины Беслан шахарында битеу дундада терактдан жоюлганланы, аны хатасы жеткенлеи эгеруинуу арасын-кубийн кыурануу юсюнден бошамалчылыкны кылып керегинди. Алпаракыла ол терактны койсозюлгон сынанган 1-чи номерли шолкада болганды эмда «Бесланы аналары» деген комитетни кауамуу бла тубошеди. Ма ала айтхандыла музей къурарга мурат этилгенни.

Аскер юйренуле башлангандыла Юг аскер округу пресс-службасыны башчысы, полковник Вади Астафев билдиргенге кере, Шимал Кавказда улуу аскер юйренуле башлангандыла. «ЮВЮ-ну 58-чи битеуаскер армиясыны Шимал Кавказда бла Закавказьеде тохташкан рокета эмда артиллерия бөлмюлерин аулакылада жароулага киришгендиле. Алагы битеу да 2,5 миңден аскерчи эмда ракет-артиллерия саудуланга бла энчи аскер техникадан 500 чаклысы кытышдыла», - дегенди ол.

Къоруулау министрство кыарарыкы Чечен Республика къуралган «Чаборз» М-3 аскер багнини РФ-ни Къоруулау министрствосу аулакылада сынорктыды. Андан сора да, РФ-ни Шимал Кавказыны ишлери жаны бла министрствосу бур да аллай автомобильни мамыр торласон кураот районлага жиберуинуу юсюнден келишим этилгенди. Аны юсюнден Чечени башчысы Рамзон Кадыров Инстаграмда билдиргенди.

Ставропольеде онкология ара сюерикленди Аны Минеральные Воды шахарда ишлерге белгиленди. Жонгы учрежденинде онкологияны не къаадар этрте ачыкларына технологияла хайырланлыктыдыла. Проектни къолагы Ставрополь шахарны компанияларынды бири къолагы алыктыды. Аны юсюнден келишимге крайны губернатору Владимир Владимиров къол салганды.

Къутхаруучула рекорд тохташдыргандыла Шимал Кавказы суу тубонде къутхаруучулары Россейни рекордан тохташдыргандыла. Ала Караачай-Черкесде Клуух кегле 3,5 метр тереликке дерни жеткендиле. Ол кеп 2 метр 676 метр бийикликке орнанды. Рекорд салууга Ставрополь, Шимал-Кавказ эмда Караачай-Черкес илеуучу-къутхаруучу отрядланы водополары кытышкандыла, деп билдиргенди РФ-ни МЧС-нин Ставропольде Бла управленясындан. Бу иш Россейни МЧС-нин Илеуучу-къутхаруучу отряды къураларыны 25-жыллыгына эмда семер аскерле Клуух оушуда немислини Сукумие айшон ургъан дивизиясын тохтастанды 75-жыллыгына атагандыла.

Хакъсыз интернет-форум «РИФ» Кавказ-2017 Россейли интернет-форум 13-14 сентябрде Каспийскде этердики. Ол хакъсыз болукчула. Анга Россейни жети регионундан 2,5 миң чаклы адам кытышырдыла. Эки кюнню ичинде IT-технологияла, асламы коммуникацияла эмда медиа жаны бла белгили экспертле форумчуланы бизнеси бардырууну амалларыны, Интернетде кесини этени бир жаны бла айдарууну амалларыны юйреттирикдиле.

Таза регионланы тизмесинде - биринчи Кыарачай-Черкес къыш кезиунде эсплерине кере, Шимал Кавказ федерал округуа экология жаны бла бек таза регионга саналганды. «Жилин патруль» битеуросей организация 2016-2017 жылда къышны эсплерине кере жарашдырган экология рейтингде КъЧР биринчи болганды. Чечен Республика уа 41-чи тизгиндеди. Аны ызыдан Ингушетия барды. Кыарачай-Малкъар жети тизгинге энниште туюш, 32-чи жери алынганы тыгъышланганды. Шимал Осетия уа 71-чи тизгинге оқуна турарылаганды.

Информатгентстволаны билдирюлерине кере ТЕКУЛЛАНЫ Хауа хазырлаганды.

Россей бла байламлыктаны къурдуу тарыхы уа узакъ 1557 жылда башланды. Ол кезиунде бери бизни къадырыбыз бир болганды. Ол ки жанына да хайырлы аскер-политика союздан башланып, бир кыраллы ичинде айныуга дерни естенди. Битеу би уаки, сынауладан толугу жол а орус летопискыде кесине жер тапханды.

XVI ёмюрню алында Кавказда тыш эм ич политика болум мында жашаган халкылары эсплери Россейге бурургы, аны бла байламлыкыла къурарга себеглики этгендиле. Бирон миллеттен алгъа аланы Кыабарты тохташдырганды. Аны ючюн аны Империяны кауамуна башхаладан алгъа къошулганында да кеп миллетли Орус ара кырал къуралганы бла байламлыкыда тинтирге тийишиди. Алай бу иш эки ёмюрге озулганы уа Россей регионда файдала илемей, жалаңда мында кесини къыраллыгын тохташдырырга юрешгени бла байламлы болуп, баам.

дегюендиле. Этносарлыбызны айнууларыны, ёксулерин да империя бла байламлы этгендиле. Кыаралы политика, аскер илму сфераларына кесперини юлошлери Пётр Патхачны сохтасы: алим, аскер къуллукчу Александр Черкасский, политикле, аскер къуллукчула Яков эм Кабулат Черкасский, белгили жарыкландыруучула Абайланы Мисоот, Локман Кодзоков къошхандыла. Орус патхачка келтирилени аны къалауру службасыны тау полусказдронуну башчысы, ана тилин харфлыгыны къураган Султан Хан-Гирей да керюзтенди. Алай бла бизни халкыны келечилери Россейни ишангылыгыны деменигилинин тохташдырырга къолдан келгени этгендиле.

Регинда башланган социальный жаңгычыкыла уа тау халкыны жашауларына, жамауат, юйор турмушларына тюрлендирюле кирирме къомакъшандыла. Кыабартыны бла таууларыны бла таууларыны кесперини жазма тилери болмаганды. Алай улуларын Кыабарты-Малкъар бла байламлы этгендиле. «Жарыкландыруу», билим бери учрежденила кёбейгендери бла кеси миллетперибиз келечилерин юйретип, халк молкге сыйналу усталаны хазырлауа онг чыгыды. Россейли специалист салукъ саклауу, билим берюуну аягы юсюне этерге, айнытырга болушханлай келгендиле.

Бизге орус тилге, орус дунялга, адабиятка кез ачан усталарлыбызны богон да жюрюк ырызлыкы бла эсгерибиз. Аны юсюнден а Кыабарты-совет адабиятын мурдорун салгъан Алы Шогондукос былай айтханды: «Мен орусча оқурга юйренингимде, бек алгъа Пушкинин назмуларыны жыйымдыгын алгъан эдим къолауа. Аланы оқуынгымда, билим тауну тейлесине ёрлеп, битеу дуния башында ариулыкчу кергенча алай толгъан эди кёлом».

Оюм

Кыабарты бла Малкъар кесперини ырызлыклары бла Россейге къошулганыларын белгилеу республиканы эмда битеу кыралыны да халкларыны араларында шубульхуну кочюуге себеглики этеди. Бу къууанч республикада этерге айланганды. Ол бизни халкылары Россей бла бирге торых жолларыны эсгергенден сора, мындан ары социал сфераны, экономиканы, политика эм культураны айнытуу мадарларын белгилерге онг береди.

ларын Кыабарты-Малкъар бла байламлы этгендиле. «Жарыкландыруу», билим бери учрежденила кёбейгендери бла кеси миллетперибиз келечилерин юйретип, халк молкге сыйналу усталаны хазырлауа онг чыгыды. Россейли специалист салукъ саклауу, билим берюуну аягы юсюне этерге, айнытырга болушханлай келгендиле.

Бизге орус тилге, орус дунялга, адабиятка кез ачан усталарлыбызны богон да жюрюк ырызлыкы бла эсгерибиз. Аны юсюнден а Кыабарты-совет адабиятын мурдорун салгъан Алы Шогондукос былай айтханды: «Мен орусча оқурга юйренингимде, бек алгъа Пушкинин назмуларыны жыйымдыгын алгъан эдим къолауа. Аланы оқуынгымда, билим тауну тейлесине ёрлеп, битеу дуния башында ариулыкчу кергенча алай толгъан эди кёлом».

1935 жылда СССР-ни Конституциясы къабыл кёроледи. Анда РСФСР-ни кауамунда

Сынаула, хорломла эмда айныуу жолу бла

ди! Кавказга мамырлыкъ бериги, жерде жетнети Евфратда илемегиз. Ол мындады», - деп жазга эди ол. Кыабартылыла не заманда да кесперини батрыкларыны, фахмулары бла белгилдиле. Аны ючюн миллетли келечилери орус авторлары кеп чыгармаларыны жигитлери болгандыла. Михаил Лермонтовну позицияна уа ол Шора Ногмов бла байламлыкыла жюрюктен себеглики этени эсленди. «Измаил Бей» деген поэмасында аны ханларларына тынгылагандан сора жазганды. Кыабартыны жарыкландыруучу бла Александр Пушкин да тюрлендирюле кирирме къомакъшандыла. Екатеринадорское станицында болгъан кезиунде «Путешествие в Арзрум» деген днвнигинде жазганды.

Заман казакъ Баскаковну ючюнчо сакъламасына оқуучуларчады. Александр Пушкин Кавказга жолуулугына анда тохтаганды. Болсада бу юйюмге макети станицаны музейинде сакланылды. Фахмулу Россейде

Заман казакъ Баскаковну ючюнчо сакъламасына оқуучуларчады. Александр Пушкин Кавказга жолуулугына анда тохтаганды. Болсада бу юйюмге макети станицаны музейинде сакланылды. Фахмулу Россейде

Заман казакъ Баскаковну ючюнчо сакъламасына оқуучуларчады. Александр Пушкин Кавказга жолуулугына анда тохтаганды. Болсада бу юйюмге макети станицаны музейинде сакланылды. Фахмулу Россейде

Россейни тарыхына кесперини атларын алып харфла бла жаздырган кеп ахшы уапарлары тау халкылагы энчи каздан къараганлары бла богон да

ДАТА

Деменгили Бородинону кюню

1812 жылдагы Ата журт уруш кыралыбызны тарыхына махтаулу кезиуча жазылганды. Ма бу саултаннангн кызауатда тууган жерлерин кырууларго бирча сөөлген орус халкыны, кыралыбызны тюрлю-тюрлю миллеттерини келечилерини кишилликтери, патриот сезимлери да бир заманда да болмаганча шарт керюннгенди.

Жамауатны эсин заман да тунчкыдууралмайды, туурухлада айтылган жыйрманчы жылга, аны жигитлерине, ол кезиуде болган ишлеге сейирни селейтирге да аны кыолундан келмегени баямды. Жанларын аямай, эркинлигибизни, жолынчаксызлыгыбызны, намысыбыз элдэ миллет доражабызны кыруулаганланы унутур амал жоккы, ала эсден бир заманда да кетерик тойлолдоле.

Ата журт урушну кыялы демлешлеринде Бородино энчи жерни алады. Артада Наполеон анга кызалыланан сермешчи деп бош айтмаганды. Ма ол кызауатдан сора ачык болган эди француз аскерни хорлатырыгы.

Бородино... Бу сөз нечк узаккы, алай а барыбызга да нечк жууккы эда багылаиды. Ол ата журтлу эмда дуния тарыхха ёмур-ёмурлеге киргенди. Ол халкыбызны ниет

чыныгылулугу, махтаулулугу эмда батырлыгыны белгисиди. Россейни сийген эмда анга кертичи болган хар адамны да аны махтаулу озган жигитлик заманлары ючюн ёхтемлиги эмда келир заманы алапат боллугуна ийануу да ма аны бла байламлыдыла.

Барады Кутузов французуланы ууатыргыа

Кужур жууапша

1812 жылда 7 сентябрьде Бородино элчи кыатында кыялы кызауат болганлы 205 жыл толганыны алында «АИФ» газетни обзореватели французлу студентледен ала Ата журт урушдан бир зат иш билемдиле, деп сорганды. Аланы жууаплары аны сейирге квалдыргандыла.

«Россей Франция бла урушму этгенди?»

«Хай, алай Россейге Франция чатканды»

«Да сора ол не бла бошалганды?»

«Оруслуула Французланы ууатканды эмда Парижни кылга алгандыла»

«Алай болур амалы жоккы, Наполеону тоханасындан инглизиле тайдыргандыла»

«Былайда Экинчи дуния урушда америкалыла хорлагандыла деп айтанла эсиме келдиде да, мен ол адамны андан ары кыйнай турмадым. Парижде битеу да 20 студент бла белештимен»

«Аладан бири да айталмаганды Ата журт уруш кычан башланганын. Бородино сермешини (французлуула анга Москва сууну кыатында кызауат деп кыоядыла), Бонапартны «айтыкты аскерини» ууатылганыны юсюндөн да халпарлары жок эди»

«Францияда шеңдо жашагыанла Наполеону 1812 жылда чабыуллугу, Бородинону кыатында сермешини, Москва кылга этилгенине, Березинада ууатылганыларыны, ахырында уа россейли кызаакыла Парижни ёшон уруш этип алганларыны юсюндөн бир зат окуяна билгенлерине ишкел болдум. Анга уа Наполеон бардырган урушланы тинтген французлу алимге мени бютюн тышондордоле»

«Аны сылтау бирди - арт заманда император Бонапартны французлу тарыхчыла бек сөгөдиле, аны юсюндөн шартла уа окуу китапладан кетерилдиде 2010 жылда билим бериеу тюрленуле бардыргыанда, Наполеону юсюндөн билдиреуле окуу китапладан кысхартылгандыла... 10 керегей Французлу императоруна колоняла кылула тутууну кыайтарганы, огурусиз диктатураны тохташдырганы эмда кеп башха гоняхлары ючюн терселидиде»

«Французлуула Бородинону юсюндөн жук билмегенлери бла бирге Лейциндя, Аустерлицти кыатларидя неда Иенни заманында сермеше кычан болганларын да айттыкчы тойлолдоле. Барысы да билген жаламды бир шарт барды - Наполеону 1815 жылда

озгандан сора башланган эди.

«Мен бош адамла бла Россейде Наполеону аскерини ууатылганыны юсюндөн сөлөшсөм, ала арму болуп кыалдыла»

«Не дейсе? Биз орусуланы хорламайла кызымыз?», - деп, Францияда жорюк хатарга кере (ол керти тойол эсе да), кафени «Вистро» деген аты Парижи орус кызаакыла алганды жаратылганды. Ол заманда одицере «Давай бистро!» деп кычырып болгандыла. Алай французлуула кызаакыла Францины ара шахарына кыядан чыкганларыны юсюндөн бир да сагыш этмедиле. (Кюпеди.) Интернетде учуз билет алып келген суна болурманын»

«Ата журт урушда жигитликтери бла атларын айтарганланы уа мында ахыры да билмедиле»

«Михайл Кутузовму? Алай орус аракчы болур эди дейме...» - деп кыуанды Парижи университетини 20-жыллык студенти. Дагы эда төрт адам тоз да алай айкандыла»

«Генерал Багратиону уа французлуула пирожноне бир тюрлюсюне санагандыла, партизанланы командири Денис Давыдовну юсюндөн а кезуелен, кыуанып: «Билмей а, «Давидофф» тюрлюсюне багылаш тюрлюсюду»

«Алай ол фирманы орус гусар кыураганын билмегенбиз»

«Былайда мен сору бергенле Наполеон Биринчи кыайсы жылда патчахлык этгенин эсперине тюрлюсюралмаганларын да тюрлюсюн оюн белгилеге тийишлиди»

«Аны сылтау бирди - арт заманда император Бонапартны французлу тарыхчыла бек сөгөдиле, аны юсюндөн шартла уа окуу китапладан кетерилдиде 2010 жылда билим бериеу тюрленуле бардыргыанда, Наполеону юсюндөн билдиреуле окуу китапладан кысхартылгандыла... 10 керегей Французлу императоруна колоняла кылула тутууну кыайтарганы, огурусиз диктатураны тохташдырганы эмда кеп башха гоняхлары ючюн терселидиде»

«Французлуула Бородинону юсюндөн жук билмегенлери бла бирге Лейциндя, Аустерлицти кыатларидя неда Иенни заманында сермеше кычан болганларын да айттыкчы тойлолдоле. Барысы да билген жаламды бир шарт барды - Наполеону 1815 жылда

Ватерлоону кыатында инглизпрус аскер ууатканын»

«Жалган тарых - Французлу тарыхчылары Ата журт урушну юсюндөн оюмларын эсге алсак да, хар зат да сиз сунгагыча тынч тойлолдо, дейди Парижде тарыхдан уста Эммануэль МАРТИНЕС»

«Сөз ючюн, Бородино сермешини кезиуде Наполеону ёлген эмда жаралы болган солдатларыны сепи 28 мингди деп алай тергеледи мында. Британлы эмда россейли тарыхчыла уа орта эсеп бла 35 минг аскерини санагандыла»

«Хар заманда да ма алайды. Французлу художникле Наполеон Бонапартны жигит гренадёрларыны бла маршалларыны суратларын кое турган Москвада, Кремльни кыбак ашикерини кыатында неда уууланган шахарланы майданларинда ишлегендиде, алай андан кел кезиуде зеккил, жаныуарла уа ушагын, россейли кыарда бедишликде жоюлган аскерчилени аланы суратларинда бир да кермесез»

«Дагы эда французлу аскер Москваны килсаларын ат орунны айналарын тонаганларыны юслеринден бир жерде сагынып кермесиз. Кете турду Бонапарт Кремльни кесин да чачдыргыа керешенин а айтай окуяна кыоялык. Бусгагыта Наполеону не бек сөйлөп керешеселе да, Москвада французлуула этген артыкчылыкланы, өлгенини окуяна тонаганларыны юсюндөн алгыныча бир зат айтайдыла. Бизни аскерибиз огурудуу, башха тюрлю болур амалы да жоккы, дейдиле»

«Аденсиз азиятла - Наполеону оюлган «орус кампаниясы» юсюндөн бюгонюкде жаламда тарыхчыла айтадыла. Халкыны аспасымы уа Францияда Ата журт урушну юсюндөн унутканды. Аны кшой, аланы ата-балалары 1912 жылда Россейге нечк кирген болур эдиле деп, сейирге кыаладыла. «Кыралыгыбызны кылга этер умтуларымы болганды? деп сейирсенди Парижи университетинде окугъан бир кыыз. - Бек уллу телилик этгендиде. Сизде бек сууукду»

«Алгын французлуу тинтичюледен келпери Наполеон «кышыны суууктулугу эмда башхалада болмаган жорукыла жорюген»

«Ючюн хорлатканды деп, Бонапартны жакларга керешендиде. Шагытха уа французлу императору генералларыны эсгеримурин келтиргендиде»

«Ала уа керти окуяна партизанга чыккыган эмда ууулуучуланы сөнөкеле бла кетюрген орус элликеле бек чапмангандыла»

«Урушну алай аденсиз бардырырга жарамайды. Ала масхапсы азиятла кибикдиле», - деп жазгандыла»

«Хай, жарсыгыа, биз ма алай аденсиз халкыбыз - бизге низамлы европалы аскер бла сормайормай киредиле да, биз а аланы башларына кюрек бла жетдиребиз. Болсада башха оюмла да бардыла. Францианы ара шахарыны университетинде манга бир студентни юсюндөн айтканды»

«Ол Ата журт урушну тарыхына уллу эс буряды. «Французлу кызаакыла» юслеринден кёбюрек билер ючюн Оренбургга окуяна барганды. Ала уа Наполеону аскерини пленнге тоюген офицерлери болганды»

«Ол заманда Россейни асыры жараткандан, орус кызыпаны алып, Оренбургга кыалгандыла. Россейни инсанлары болуп, Оренбургну кызаак аскерине киргендиде»

«Французлуула нечк аккылысызладыла деп, аланы алай кергюзтюр умутум жоккы мени. Бизни студентлерибиз да Ата журт уруш, Бородино сермеш да кычан болгандыла»

«Алай, мени сартын, французлуула кеси тарыхларинда Биринчи империяны оюлууну келтирген алай маганыла шарты унутканыраны бек жарсымын. Бизде Ата журт урушун эсте тутуу бла хал андан итирег болур деп ышанам»

«Генерал Багратиону уа французлуула пирожноне бир тюрлюсюне санагандыла, партизанланы командири Денис Давыдовну юсюндөн а кезуелен, кыуанып: «Билмей а, «Давидофф» тюрлюсюне багылаш тюрлюсюду»

«Алай ол фирманы орус гусар кыураганын билмегенбиз»

«Былайда мен сору бергенле Наполеон Биринчи кыайсы жылда патчахлык этгенин эсперине тюрлюсюралмаганларын да тюрлюсюн оюн белгилеге тийишлиди»

«Аны сылтау бирди - арт заманда император Бонапартны французлу тарыхчыла бек сөгөдиле, аны юсюндөн шартла уа окуу китапладан кетерилдиде 2010 жылда билим бериеу тюрленуле бардыргыанда, Наполеону юсюндөн билдиреуле окуу китапладан кысхартылгандыла... 10 керегей Французлу императоруна колоняла кылула тутууну кыайтарганы, огурусиз диктатураны тохташдырганы эмда кеп башха гоняхлары ючюн терселидиде»

«Французлуула Бородинону юсюндөн жук билмегенлери бла бирге Лейциндя, Аустерлицти кыатларидя неда Иенни заманында сермеше кычан болганларын да айттыкчы тойлолдоле. Барысы да билген жаламды бир шарт барды - Наполеону 1815 жылда

Адабият

Кыргызстанда малкыар чыгырмаланы оккуйдула

Кыргызлыла бла бизни соргонно кыйын кезиуча тойбешдиргенди. Болсада анда жаратылган шухель, бир бирге энчи кез бла кырау, хурмет эти, бир бирни сыйлау эки халкыны арасында бютөн да колго-

этибиз Отарланы Керимни тууган кюноне Кыбарты-Малкырга келип кетген эди. Мында болган юч кюноно ичинде кылам кыарындашыбыз малкыар чыгырмачылыккыны ёсюу жолуну юсюндөн кеп зат

бек Сарманбетов, поэт, тюрк тилли кыралланы халкыла аралы «Евразия-Биригиуноно келечиси», «Жаны Ала-Тоо» журналыны баш редактору, бизни миллетибизге энчи хурметлигин билдиреди.

лю болуп турадыла.

«Буюкнеде андан кыуанчы халар келгенди - Тюрк дуниясыны адабияты» деген тизмеге кирген «Жаны Ала-Тоо» журналыны кезиулю номери чыккыганды. Ол малкыар жазычулага, энчи айтханда уа, Шауаланы Хасанны юбилейине аталганы барыбыз да ёхтемленирча шартды. Изданины тышын жазычууну сураты айбатлайды»

«Шауа улу анда ёсген төлөндү. Кыргызстантла аны соргонно кыйын кезиуча тойбешдиргенди. Болсада анда жаратылган шухель, бир бирге энчи кез бла кырау, хурмет эти, бир бирни сыйлау эки халкыны арасында бютөн да колго-

«Жаны Ала-Тоо» ой сайын чыгыды. Ары кыргыз тюрк тилде чыгырмала киредиле. Белтерини самы юч жюзге жетеди.

ЖУРНАЛНЫ ЮСЮНДӨН

«Жаны Ала-Тоо» ой сайын чыгыды. Ары кыргыз тюрк тилде чыгырмала киредиле. Белтерини самы юч жюзге жетеди.

«Жаны Ала-Тоо» ой сайын чыгыды. Ары кыргыз тюрк тилде чыгырмала киредиле. Белтерини самы юч жюзге жетеди.

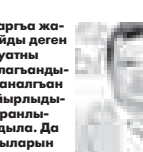
«Жаны Ала-Тоо» ой сайын чыгыды. Ары кыргыз тюрк тилде чыгырмала киредиле. Белтерини самы юч жюзге жетеди.

«Жаны Ала-Тоо» ой сайын чыгыды. Ары кыргыз тюрк тилде чыгырмала киредиле. Белтерини самы юч жюзге жетеди.

Тюз ауулангы

Врачла арт кезиуде бизге жараусуз ашарыкыкланы нек жоралайдыла?

Аны неда муну ашарга жарайды неда жарамды деген халпарла энди жамауатны очууландырып башлагандыла. Алгын осалга саналган ашарыкыла энди хайырылдыла, жаруула уа заранылдыла, деп тохтогандыла. Да сора не омон? Кыясыларын сыйларга билмей, сууренга кыламача не этерге керекди? Аны уа врачгастроэнтеролог, медицина илмуланы доктору, Семенов атлы Биринчи МГУ-ну (Семенов университетни) профессор Алексей БУЕВЕРОВ анылатады:

тив затла да бардыла. Зараны хайыргыа буруу - Саууктыга заран салмай фастфуд ашарга боламды? - Салат, котлет бла булканчык алыгыа. Булканчы баш кызысын кетергиз да кююгуз. Бек игиси уа - аны жарты тартылган ундан этилген гыржын бла алышындарсагыз. Ол сизни тиш азыгыгыз боллуккы»

Чайыр чайнау

«Бир америкалы врач чайыры терк-терк жулугу, анда тахта кетеле болуучу клетчатка кепдо, деп юйретеди. - Ийнеке чайнуучу чайырымы айта болуру? Анда керти окуяна клетчатка кепдо. Башхаларына уа ол жоккы. Шендө Интернетни ачкандай билирге боллуккы чайыр неден этилгенин. Анда саууктыга жарарча бир зат да жоккы»

«Аны кшой, медицина литературада быллай шарт окуяна жазылыды: бир кыыз кюн сайын 5 чайыры жулуп турганды да, ала уа аны аш орунунда бир жерге жыйылтып, тутул кыурагандыла. Сабийледе алай терк-терк болуучуу. Базык чегиде чайыр кеселе битеу жабгыча кетип, анда сандан тугулуу кыураган кезиуле да болгандыла. Арта уа ала адамны ичин кыатдырып, аланы чегини жазып алыгыа тийгенди»

«Аны кшой, медицина литературада быллай шарт окуяна жазылыды: бир кыыз кюн сайын 5 чайыры жулуп турганды да, ала уа аны аш орунунда бир жерге жыйылтып, тутул кыурагандыла. Сабийледе алай терк-терк болуучуу. Базык чегиде чайыр кеселе битеу жабгыча кетип, анда сандан тугулуу кыураган кезиуле да болгандыла. Арта уа ала адамны ичин кыатдырып, аланы чегини жазып алыгыа тийгенди»

Чижик, азкыгыа

«Чижик, азкыгыа кышуулуучу алап башха татылуандырган затла да аш орунунга бла бауурга»

«Чижик, азкыгыа кышуулуучу алап башха татылуандырган затла да аш орунунга бла бауурга»

«Чижик, азкыгыа кышуулуучу алап башха татылуандырган затла да аш орунунга бла бауурга»

«Чижик, азкыгыа кышуулуучу алап башха татылуандырган затла да аш орунунга бла бауурга»

«Чижик, азкыгыа кышуулуучу алап башха татылуандырган затла да аш орунунга бла бауурга»

Пирожное бла гусарла

«Парижчилени бир-бирлери сизге базанылуу былай айтырла: «О, Россей бла эртте болган урушну юсюндөн биз бир затла эшиткенбиз», - дейди тарыхчи кеси алыны тинтген Дидье РИВАРОП - Бизде метрода «СВАСТОПоль», «Кырым» станцияла, Малакофф ол да бардыла. Кертиди, ол атла 1853-1856 жылдада болган Кыргыз уруш бла байламдыла. Ол а император Наполеон 3-но кезиуде, Ата журт уруш бошалуу 41 жыл

«Коктейльледе болган эрттеден аурунланга татылуандырган затла жарамш кыаладыла. Башха кезиуде уа ала аш орунунга, бауурга да зараны тойлолдоле. Аны кшой, анда антиоксидантла, биоак

ЭКОТУРИЗМ

Минги тауну тийреси тазалагандыла эмда башына кетюрюлгендиле

Экологияны жылына атап, кеп болмай Россияни регионларында он студент «Таза таула» деген проектни чеклеринде Элбрусха өргөлдөдү. Быйыл ол сынау халда бардырылганды. Биогендикте уа аны кыйиматылыгыны юсюенден таукел айттырчанды. Он себепден проектни мын-

дан арысында да жыл сайын бардырырга умут этиледи. Бир нечча кюнню ичинде гидлени биргелерине жаша адамада Чегетини, Кызыны Эшмелери бла обсерваторияны тийресинде Терс-Кюнда эм Минги тауну этегинде киркичкени жыйын айлангандыла, аны бла бирге акклиматизацияны да этгендиле. Саулай да сатымылган жерледен 511 килограмм багуш чыкканды. Проект жандауруулук халда барды.

Болсада кыошак ачхачга таулада ишлени кенгирек бардырырга жарарыкды. Сёз ючюн, «Страху нет» компания кесини сатыундан бир процентни проекте беледи. Аны себепли былай башламчылыкка экология болумуну жалан Элбрусда угбай, башка жерледе да игиленидирге ахшы себеплик этеркидиле. Сагынылган проекте Россияни бирси регионларында студентле да кыатышырга болукчула. Аны маганасы - Минги тауну тийреси кир-кичкиден тазаларга, жаш адаманы табиигатха эм альпинизмге эслерин бургуурады. Келир жыл он экологиялы тур бардырылгыкды. Бусагытада алагда кыатышырыкка жазылы башлагандыла. Алай эсе уа, тауладан 1500 килограммдан аз багуш тюрюлорюк тюрюлдү.

МАГОМЕТЛАНЕ С.

Футбол

Спартакчыла - алчылыны кыауумунда

Кертиди, 2017-2018 жыланы спорт сезону кыалай бла бошалгытын алгандан айтхан бек кыыймыды. Болсада Нальчкени спартакчылары анда кеслерини белгили ишлерни кыорыклары баямды. Ала бардырылган сермешеле атларын айтдыргандыла. Россия Кубокну 1/16 финалында кыаралыбыны жерлеринден 32 команда кыатышды. 16-сы премьер-лиганы келечилеридиле, 14-юсу уа биринчи дивизиондыла. Былай даражалы эришулеге экинчи дивизиондан жалаанда эки клуб кыошулалганды. Ол да аман тюрюлдү.

Алчаны барысында да бек умулгандырган москвачы «Араматы» Ол кеси да арминлы диаспораны финанса проектиди. Аны санына Марат Исмаилов, Роман Павлюченко, Игорь Лебедевенко, Алексей Ребко дегенча дунияга атлары белгилы футболчула киредиле. Бусагытада команда ПФЛ-ни ары зонасында биринчилини сарындады. Алгаракчыла ол Калининградны «Балтикасын» артык улуу кюн салмай ишангылы хорлаганды. Былай командада бла тенгештиргенде, Нальчкени «Спартак» клубу артык онглы кюрюмелди. Болсада бизникиле Россия Кубокну 1/16 финалына суммай турганлай тюрюгендиле деп бир адам да айталык тюрюлдү. Кезиулю оюн болгунчу спартакчыла профессионал футбол лиганы алчылыны кыауумунда кыалады.

Виктор ШЕКЕМОВ.

Следствие управление

Урунганлары ючюн хакь бермей турганды

РФ-ни Следствие комитетини Чегем районда бөлүмюно кулукчулары «Анд и К» предпритияны тамагына анда кеслерини угупольный ишни тинтил бошгадыла. Ол РФ-ни Угупольный кодексини 145.1-чи статьясыны 2-чи кесегине бузуклык этгени ючюн терсленеди. Башхача айтканда, ол ишчилерине хакь-ханды. Битеу да бирге ол юч адамга 300 минг сом бермей

Следствие ачыкылаганыча, 2016 жылда декаберден башлап, предпритияны башчысы РФ-ни Конституцияны 37-чи статьясына, РФ-ни Уруну кодексини 136-чи эм 22-чи статьяларына бузуклыкка этип, финансу ону бола турганлай, ишчилеге айлыкларыны төлөмей, ачаны башха жумушлагыга кыоратханды. Битеу да бирге ол юч адамга 300 минг сом бермей кыойганды. Алай бу кезиуде предпритияны кассасында кеси кереклерине ол 700 минг сом кыоратханы тохташтырылганды. Угупольный иш сюдге берилгенде, деп билдиргендиле бизге РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де следствие управлени-асында.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Врачла арт кезиуде бизге жараусуз ашарыкчыланы нек жоралайдыла?

Ахыры. Апыл 3-чо бетгедеи.

Кючлю ичигилега уа адам терк юйранды да, сора этанолну артыгы гелатитге келтирди. Чагырда уа хайрылы затла бардыла, алай ала жалаанда марда бла исенг жарайдыла. Тишируула бир кюнне 150 миллилитрден кеп ичере керек тюрюлдү, эр кишиле уа -300 миллилитр. Аны да хар кюнден угбай. - Дарман бла ичги бирге арталыкка келишмелди. Багыла туруп аракчы башха зат ичере жармаулары уа бармыдыла? - Врачла керти окуна алкогольну дарманла бла кыатышыруу унамайдыла. Аны баш сытылау аманлы бирге келиш-

мегенеринде тюрюлдү. Кеф болган адам дарман ичере унутуп кюрюлгө болукчула. Ма ол а керти окуна иги тюрюлдү. Сёз ючюн, антибиотиклени белгиленген сагытлагыга кере ичере керекди. Алкоголь бла келишмеген дарманла уа алай кеп тюрюлдү. Ападан бири паразетамолду. Аны кючлю ичги бла кыатышдырганда, бауруну бузарга кюркюу барды. Дагыда жуклатуучу, ыракталандыруучу, аллай башха психотроп дарманла да кючлю ичиге бла жарашайдыла. Бактериалдан багычуу препаратла бла кыатышдыруу да кюркюулууду. - Алыгыча чыккырыладу тузланган кетеге, жемшиле да шендо банкада жазырыл-

галарындаан эсе хайрылдыла деп да айтдыла.

- Ачык халда тузланганалада керти окуна витаминли, микро-элементле кепиле. Андан сора да, алада хайрылы бактериале да бардыла. Ала ашны эритирге болушардыла, чегиледе хаталы микрофлораны азайтадыла. Банкыла маринаддада уа ала жокчула. Айранда да иги кесек бардыла. - Кеп болмай телевизорда чюгондюрюню юсюенден титирча халар айтдыла. Нитратлыны кеплююу бла ол чемпиону, ала уа кыаннга сингидиле да, кислородну азайтадыла, дедиле. - Ол керти окуна нитратланы бөлүмү бла алыды. Аны ючюн өлчөм, Талаада анга улуу эсе

бурулады. Чюгондюрюню сууу бла гипертониклеге багычуу кыыйматлы болганыны, ол адамны кыаруула кыошханы шаугютлени иги ишлетгени ючюн аны чапан спортчулага бергенлерини юсюенден илму ишле да аз тюрюлдү. Иш а ма ол нитратлаады. Ала хайрылы болганылары юсюенден шартла кепден-кеп чыга бардыла. Аны да тыш кыараллада кыаты тинтедиле. Кислород кытылгыны юсюенден айтканда уа, ол керти окуна нитратланы хаталарында болады. Алай ол халга жетер ючюн ала бек кеп болурга керекдиле. Александр МЕЛЬНИКОВ. «Аргументы и факты» газет.

АКЦИЯ

Сабийлени тапсыз халладан сакчларга юйренейик

Сабийле бла бирге болган авариялары статистикасы жолда жюрюгенле автомобилдерине гитчегиле деп тохташдырылган энци шинтикле салгырга артык бек ашыкмаганларын кюрюзтедиле. Алай улуу кеплюк кыалай кыйын болумулага келтиргенине уа бу шарт да шагьатлык этеди: 12 августда ингириклик юйор башчы БАЗ-21053 машинада юй бийчеси эмда юч баласы бла Ленин эм Тарчовк орамла бирге кыошулган жерде башха автомобиль бла кыагышханды. Алайда водител кеси, юй бийчеси, 13 эмда 7-жыллык жашлары, жыл бла жырлыкка да кызычылары ачыгандыла.

Налог

Налогланы төлөмөгөни ючюн терсленеди

РФ-ни МВД-сыны Нальчкелде Управлениысы 1972 жылда тууган Ажахов Суфадин Машевичини излейди. Ол РФ-ни Угупольный кодексини 199-чу статьясыны 2-чи кесегине бузуклык этгенине ишелик барды. Башхача айтканда, налогланы төлөмей кыойганды. Биогендикте ол следствиядан бутуп айланды. Ажахов Суфадин Машевичи кыайда болганыны тохташдырырга болушурчу шартланы биле эсегиз, аланы юсперинден бу телефон номерлеге селлешип айттырганыны тилегибиз: 8 (8662) 49-46-02, 74-07-32, 42-35-92, 02 неда полицияны жуукыдагы бөлүмюне.

Жолда аллай жарысуу ишле болмаз ючюн баш кюнден башлап республикада «Автокресло» деген операция барды. Кырал автоинспекцияда ишлегени ата-анала сабийлерин машинада айландырганда низамны кыалай сакчларгаларын тинтедиле. Хурметли водителле! Кыабарты-Малкыарны Кырал автоинспекциясы жолда кюркюуусу жюрюню жорукчларына бузуклык этмезгизини, кезигини эмда багытгызын саулугу ючюн кыатышырып, керекли устройстволаны, ба-

улану да хайрыларыгыгзыны тилейди. 2017 жылы 12 июлдан кыагынанкыладан башлап жетижыллыкка балалагы дери - барысын да энчи шинтикледе бла устройстволанда айландырырга керек болукчуду. Сабийни ауурлугу эмда өрмюм да эсге алынады. Жети жылдан онбирге дери тыйгыч системаланы неда кюркюуулуусуну бауларын хайрыларныг керекди. Автомобильни ал шинтиклеринден биринде тыйгыч система

жашчыкны неда кызычыкны өсүмюне, ауурлугуна кере салынадыла. Ата-анала жалаанда кеслерини угбай, сабийлерини жашаулары ючюн да жууялы болганыларын аныларга керекдиле. Кичилеге деп чыгарылган шинтикле артык багыа тюрюлдүлө эмда тынчылык кеп кыоранч излемейди, бюктонда автомобилни сатып алырга кыолларындаан келгенле. ХОПЛАНЫ Марзият. Суратны автор алганды.

СЕБЕПЛИК

Волонтерланы кыошумчулуклары

Алгаракчыла «Рухь артына кеф болуп олтургандалы юсюенден билдир» деген ат бла бардырылган акцияга Нальчик шахарны улуу жолларына жаш волонтерла чыккыандыла. Ала кыолларына: «Эсирген водителни ачыкчларга болуш», «Полициячыларга аны юсюенден билдир!» - Адамны жашаууну сакчла» деген чакырыулары бла плакатланы кетюрюп сюелгендиле. Ол ишлери бла жоллада аварияларны азайтууга себеплик этерге сюйгендиле. Акцияга КъМР-де Ич ишле министрствону Жамауат советини келечилери Руслан Макушев бла Ирана Шкежева, КъМР-де кеп функциялы жаш телю араны келечилери да кыатышхандыла. Жаш адамла Ич ишле министрствону бузукчулары юсперинден билдирдирге болукч

телефон номерлени да узакумдан окуна керююнорча жазып кеторгендиле. Автоинспекторла телефон номерлени бла энчи карточкала юлөшгендиле. Ол кюн акцияны кыурагандыла жюзле бла эсгертиулени водителлени кыолларына тутдуруп, алагы ахшы жолну тежегендиле. И. АДИЛОВА. м. АДИЛОВА. инспекторла бла жамауат советни членлери эсгертиуле юлөшөдиле.

Билдирю

Биченин, кирзеуно башларын жорбрга тюрлю-тюрлю улуулуклары болган тентле, реклама бончерле сатылганда. Керекни жетер сатычуула келтирдикиле. Сорорулары болганла бу телефон номер бла селвешиниле: 8-928-012-60-60.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЪВСТВОСУ

Баш редактор АТАЛАНЫ Жамал РЕДАКЦИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оубрасары), ЖАНИ УРАЛЛАНЫ Наабаат (баш редактору оубрасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууялы секретары), МОКЪСАЛАНЫ Зуура (бөлүмю редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (бөлүмю редактору). ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приемный - 42-63-01. Баш редактору оубрасары - 42-38-21, 40-44-82. Жууялы секретары - 42-66-85. Секретарат - 40-93-62, Корресптор - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕ.НОМЕРИ: Понитизма эм право - 42-24-02, 42-67-68. Экономика - 42-66-73. Кулугура - 42-66-76. Социал ишле - 42-75-83, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окушучула бла балыммакында жорюлгө эм жалыуу - 42-37-94. Энци корреспондент - 42-68-72, Тилмачыла - 40-28-97. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагыт жюрютмейди. Кюп жазмалага редакция улуулукы эм ала артка кыайтарылмайдыла. Газете басмаланган материалда айткан оомла редакцияны оюму бла келишмесе болукчула. Алай айттыган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюенден законун тийишлиликке материаланы авторлары кеслери жууулулду. Редакция авторлардан 400 гезит тизгенден (машина бла жазмалан 5-бет) кетюп алмайды. Газета Басманы эм асаламы информацияны эркинликерини хюрюлгө жаны бла Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистраци этилгенди. Регистраци номер - ПН № ТУ-07-018 Индекс - 51532

Газетни басмага КъМР-ни Басма эмда асаламы коммуникация жаны бла кырал комитетини компьютер службаасы хазыр этгенди. Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аглы проспекте, 33. Газетини ислерине тапдыруу ючюн КъМР-ни буга сатылган федеральнай Управлениысы жууулула. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10. Газетини роинсача сатыу ючюн КъМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууулула. Телефон: 42-49-34.

Номерге графикте кере 19.00 сагытда кыол салынады. 20.00 сагытда кыол салынганды. ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГЪАРЫШАЛА: Москвалыны Зуура декурный редактор; Кечигиланы Зууфия - жууялы секретары оубрасары; Зезаланы Лидя - (1, 2-чи бетте), Гейланы Валентина - (3,4-чу бетте) - корректорла. Тиражы 2100 экз. Заказ № 1120. Багышы 10 сомду. РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИУАТЫЛЫН АДРЕСИ: 364000, Нальчик шахар, Ленин аглы проспекте, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru